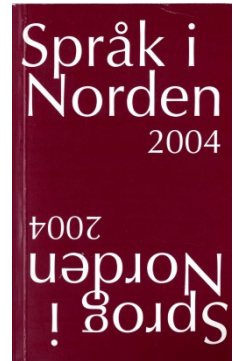

Sprog i Norden

Titel: Projekter i skolene. Tema Modersmål
Forfatter: Paula Ehrnebo
Kilde: Sprog i Norden, 2004, s. 133-137
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språkråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Prosjekter i skolene

Tema Modersmål

Paula Ehrnebo

Tema Modersmål är ett projekt som initierades av Statens skolverk för ett par år sedan. (Verket har senare indelats i två myndigheter, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling.) Projektet är ett Internet-baserat informations- och debattforum för modersmålsundervisning, som i detta sammanhang innebär undervisning i minoritetsspråk och invandrarspråk. Syftet är att erbjuda mångsidig information, undervisningsmaterial och möjligheter till kontakt. I första hand är syftet att nå lärare och elever på deras eget modersmål, men till målgrupperna hör även föräldrar liksom andra som är intresserade av modersmålsundervisning.

Webbplatser på olika språk

Inom projektet har modersmålslärare i samarbete med Skolverket skapat webbplatser för och på olika språk som är aktuella för modersmålsundervisningen. För närvarande är det tjugotvå språk som deltar i projektet. Av dem kan nämnas förutom svenska och finska, meänkieli, arabiska, spanska, persiska, kinesiska, samiska och teckenspråk. Eftersom det är modersmålslärare i de aktuella språken som har hand om sidorna, kan det vara stora skillnader mellan de olika språkversionerna. I det följande presenterar jag kortfattat de finska sidorna.

Då syftet med projektet är att förutom elever och lärare nå även föräldrar och andra intresserade, har innehållet strukturerats så att det är lätt för var och en att hitta de önskade uppgifterna.

På ingångssidan finns drygt tio rubriker såsom *För elever*, *För lärare*, *För föräldrar*, *Finska språket*, *Modersmål*, *Finsk kultur*, *Finlands historia*, *Idrott*, *Styrdokument*. Under varje rubrik finns det en stor mängd information som är mycket mångsidig och användbar.

Modersmål

Under rubriken *Modersmål* tas upp modersmålsundervisningen på skolans olika stadier, från förskola till högskola och gymnasieskola. Vidare diskuteras modersmålets betydelse för individen och samhället och hur barn lär sig språk. Man ger hänvisningar till forskning m.m., inte bara den forskning som bedrivs i Finland och i Sverige, utan även forskning i utlandet.

Det är inte bara svenska förhållanden som berörs. För att vidga sitt perspektiv kan den intresserade få information om möjligheter till modersmålsundervisning både i de nordiska länderna och andra europeiska länder samt i USA och Kanada.

Eftersom det inte finns några registrerade uppgifter om invånarens modersmål i Sverige är det omöjligt för kommunerna att sprida information om modersmålsundervisning till alla familjer som kan komma i fråga. Därför är det av stor vikt att information om rätten till undervisning redovisas ordentligt och att familjerna får närmare upplysningar om hur de i praktiken skall gå tillväga.

Föräldrarna uppmuntras också att ta kontakt med skolan och kommunens beslutande organ om de anser att undervisningen inte fungerar enligt de bestämmelser och riktlinjer som riksdagen och regeringen har beslutat.

Saklig information ges även om bristfälliga förhållanden, t.ex. om lärarutbildningen. Modersmålslärarna är den lärargrupp som får minst pedagogisk utbildning. Efter 1990 har det inte funnits någon egentlig lärarutbildning för modersmålslärare i finska. Detta förhållande påverkar även stödundervisningen och

sålunda elevernas studieresultat. Tema modersmål-sidorna kan därför även ses som ett initiativ till att förbättra lärarnas ställning.

Läromedel

Undervisning i finska har i Sverige givits över trettio år och därför är det mycket egendomligt att det finns så lite läromedel som är lämpligt att användas för denna undervisning. I praktiken är de ofta lärarna själva som utvecklar sitt material. En hel del anskaffas även från Finland.

För utvecklande av läromedel kan lärare få statsbidrag från Myndigheten för skolutveckling. Men ett av uppgifterna för Tema Modersmål är också att distribuera material via Internet.

På lärarsidorna finns det material som kan skrivas ut, det finns uppgifter om lättlästa böcker och bilder för undervisningssyfte. Utöver språkligt material finns det material om bl.a. Finlands kultur och historia.

Många länkar

Både lärare och elever kan ha stor hjälp av det stora antalet länkar som finns till finska, svenska och sverigefinska sidor, eftersom dessa innehåller rikligt med mångsidig information, fakta om samhället, nyheter, historia, ordböcker m.m. Elevernas egna sidor innehåller dessutom många länkar till information, lekar och spel som de kan använda för att lära sig mera om olika ämnen.

Styrdokumentet

Det är av vikt att presentera även styrdokumentet, d.v.s. lagstiftningen och bestämmelserna om skolan i Sverige. Skolverkets uppgifter och verksamhet presenteras liksom det stöd som eleverna kan få och den tillsyn som myndigheterna utövar.

Samarbete mellan Tema Modersmål och Sverigefinska språknämnden

Arrangörerna för Nordiska språkmötet 2003 skickade under våren 2003 till alla nordiska språknämnder en enkät om samarbete mellan språkvården och skolan. Den finska språkvården i Sverige har sedan 1970-talet ett nära samarbete med lärare i finska. Däremot är det inte möjligt att samarbeta med skolor på samma sätt som till exempel den svenska språkvården gör. Därför var det naturligt att diskutera samarbetsfrågorna med Sveriges Finska Lärarförbund. I praktiken kunde diskussionen föras med en stor grupp lärare under deras traditionella fortbildningsdag i mars.

Eftersom modersmålsundervisningen omfattar endast två timmar i veckan är det viktigt att på olika sätt aktivera de sverigefinska eleverna, att få dem intresserade av sitt modersmål och utveckla deras färdigheter i att söka svar på språkfrågor. Även möjligheter att få mångsidig övning i finska är betydelsefullt. I diskussionen om lämpliga samarbetsformer föreslog en av lärarna att en frågespalt skulle öppnas på Tema Modersmåls webbsidor.

Frågespalt öppnad

Förslaget utvecklades sedan vidare i en liten grupp och strax före sommaren öppnades en frågespalt. Sverigefinska språknämndens verksamhet liksom exempel på möjliga frågetyper presenterades kortfattat. Den överenskomna principen är att utom elever kan frågor ställas av lärare och föräldrar. Det främsta syftet är dock att aktivera eleverna. Språknämnden har lovat svara på frågorna i mån av tid.

Frågorna och svaren sparas en tid på webbplatsen. Det har även diskuterats om vissa frågor och svar skulle kunna samlas i ett speciellt dokument och sparas i något slags arkiv.

Nu, några månader efter öppnandet av frågespalten, kan man konstatera att antalet ställda frågor varit relativt litet. Det verkar som om eleverna måste vänja sig vid att fråga. Men vi hoppas att aktiviteten ökar när frågespalten hunnit bli mera känd.

Vad är det som frågas?

Frågorna varierar mycket. De kan dock indelas i två huvudgrupper: frågor som gäller finsk grammatik och frågor som är av kontrastiv natur.

Frågor som kan ingå i första gruppen gäller ofta sammansättningar och ordbildning. Men även ortografi, såsom användning av š eller stor begynnelsebokstav, och ortnamn, såsom böjning av den finska formen av Lettlands huvudstad Riga, har inspirerat till frågor. Nyord kan ibland vara svåra att förstå, i synnerhet när möjligheterna till daglig kontakt med finska samhället är begränsade. Då kan det uppstå behov av förklaring av ett ords betydelse, såsom *pappamopo* 'farfarsmoped' eller *kakkuanarkisti* 'tårtanarkist'?

Merparten av frågorna handlar dock om finska motsvarigheter till svenska ord och benämningar.

Exempel på frågor i den gruppen:

- Skolverket har indelats i två myndigheter av vilka den ena fortfarande heter *Skolverket* och den andra *Myndigheten för skolutveckling*? Vad heter den senare på finska?
- Vad heter vanlig trådlös telefon på finska? Jag menar inte mobiltelefon!
- Vad heter *träningssvärk* på finska?

Det kan här påpekas att fördelningen av frågor i de två kategorierna stämmer väl överens med fördelningen av de frågor som ställs till den ordinarie rådgivningen hos Sverigefinska språknämnden.

Adress till Tema Modersmål:

<http://modersmal.skolutveckling.net/finska>